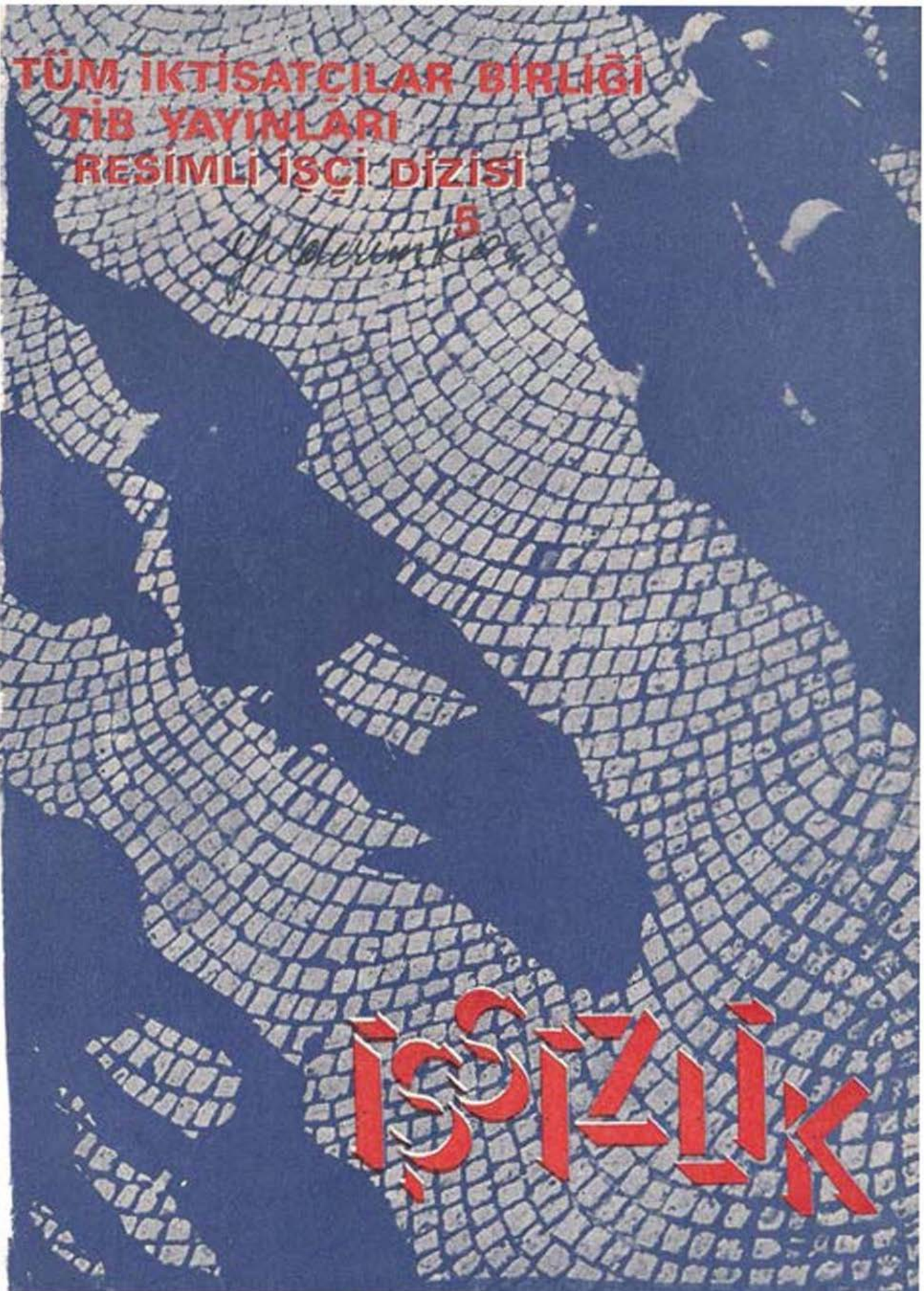
TÜM İKTİSATÇILAR BİRLİĞİ
TİB YAYINLARI
RESİMLİ İŞÇİ DİZİSİ
5

İŞSİZLİK

KAPAK : DATA

DİZGİ ve BASKI
Ulusoğlu Matbaası

TÜM İKTİSATÇILAR BİRLİĞİ YAYINLARI
RESİMLİ İŞÇİ DİZİSİ NO: 5
BİRİNCİ BASKI

İŞSİZLİK

KÖŞE BAŞINDA İŞSİZLER BEKLEŞİYORDU

Mahmut'la Hakkı gün ışırken gece vardiyasından çıktılar. Gece onbirde işbaşı yapmışlardı. Sabaha kadar dökümhanede yapmak her babayiğidin harcı değildi. İnsanı yıpratıyordu. Saat yedi buçuğa geliyordu. Yan taraftaki kahveden radyoda söylenen türkü duyuluyordu.

Hakkı üç yıldır bu döküm fabrikasındaydı. Genç yaşından beri çalışıyordu. Kocaman elleriyle tıraşlıydı. Maden potasını taşımaktan mahallede bileğini bükebilen yoktu. Ama o, bileğiyle öğünmek yerine kafasını çalıştırmayı tercih ediyor, iş dışında boş kalan vaktini okumak ve sendika işleriyle uğraşmakla geçiriyordu.

Fabrikadan konuşa konuşa çıktılar. Mahmut daha çok gençti. İşe girali daha bir kaç hafta olmuştu. İşe ancak yeni yeni alışıyordu. Daha öncesi köyde çift sürmüş, ara sıra gurbete çıkıp inşaatlarda çalışmıştı. İlk kez girdiği fabrika işinde kendini yıpratırcasına çalışıyordu. Dikkatliydi. Köyde öğretmeninden politik konularda da bir çok şey öğrenmişti. Oldukça bilinçliydi.

Biraz ilerde köşe başında dikilip duran, oturan yirmibeş-otuz kişilik bir grup görüntüsü Mahmut derin bir «Ohh» çekti.

Hakkı, «Ne'oldu yahu?» diye sordu, eski günlerin

mi aklına geldi?»

«İyi bildin be abi,» dedi Mahmut, «bir ay önce ben de az mı dikildim köşe başlarında? Bize yaklaşan patron tipli adamların gözlerinin içine azmı baktım beni alsınlar diye? Neyse şansım tuttu da buldum bizim fabrikayı. Bir sanat öğrendim mi bulmak daha kolay.»

«Köyden niye şehri geldin ki?» diye sordu Hakkı. «Bizde dert mi ararsın. İstanbul'un taşı toprağı altındır derlerdi. Daha önce de kaç defa gurbete çıktım. Bizim oraların ne evinde suyu var, ne elektriği. İlkokulu bitirmek için her gün yarım saat yol yürüyüp komşu köye gittik. Buralar böyle değil ki. Benim bir göz gecekondunun bile elektriği var. Sonra doktor moktor bizim oralarda hak getire. Doktora görünmen gerekirse kasabaya gideceksin. Kış zamanı bir derdin oldu mu yandın. İmkanı yok yol demeden o balçık tarlasından kasabaya varmaya. Sonra burada sigortan var. Hastalandın mı ücretini alıyorsun. İlaç parasız. Doktor da var. Burası çok daha rahat anlıyacağın.»

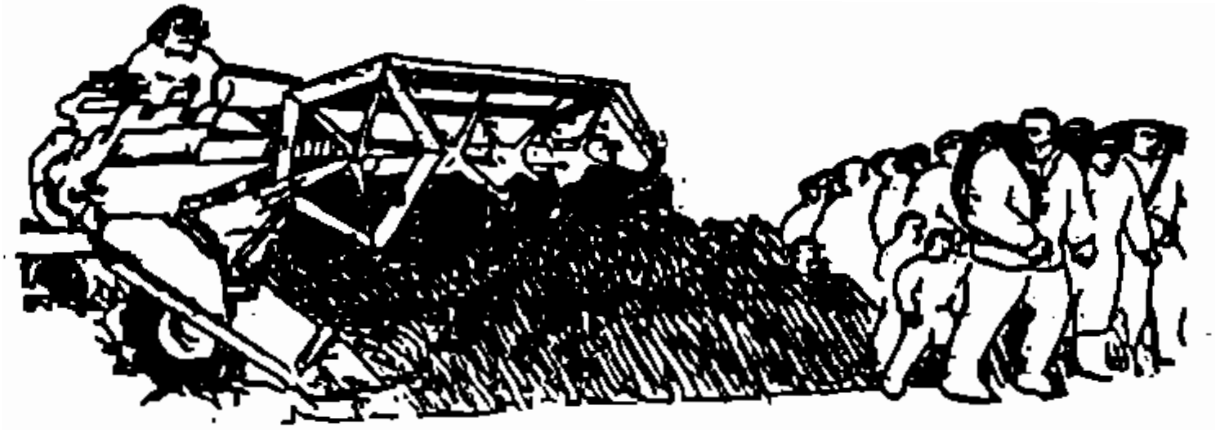
«Toprağın var mıydı köyde?»

«Biraz vardı ama ne yazar. Pederin toprağı kendisine yetmiş ama biz dört kardeşiz. İki ablamla ablam evli. Pederin toprağı bize yar olmaz. Zaten asıl onun için düştük gurbet ellere. Bir sitre orda burda sürttük durduk. Sonrasını biliyorsun zaten.»

«Demin gördüğümüz amelelar de senin gibi. Dikkat ettin mi ne kadar işsiz var şu İstanbul'da? Daha doğrusu sadece İstanbul'da değil, tüm Türkiye'de. Kırk yıl önce köylülerin ş e h i r l e bağlantısı çok kısıtlıymış. Şehirden gaz, bez, tuz alınırmış. Köylü kendi yağıyla kavrulup gidermiş. Millet yazın karasabanın arkasında dolanır, kışın evinde veya kahvede pinekler dururmuş.»

«Şimdi farklı be abi. Bizim köyde bile üç traktörle bir

TOPRAKLARINI KAYBEDEN KÖYLÜLER ŞEHRE GÖÇMEKTEN BAŞKA ÇARE BULAMIYORLAR

biçer döver var.»

«O dediğin makinaların kullanılmaya başlaması otuz yıl önce. İkinci Dünya Savaşından sonra Amerikan emperyalistleri Türkiye'ye bol miktarda traktör salmışlar. Eskiden bir toprak ağasının yanında diyelim 20-25 ortakçı çalışırken, ağa bunların çoğuna yol verdiği, toprağı traktörün, biçer dövenle işlemeye başlamış. O zaman bu ortaklar ne yapmış dersin?»

«Herhalde şehre göçmüşlerdir. Ne yapacaklar ki.»

«Haklısın. Bunların çoğu şehre göçmüş. Ama bu insanların arasında elinde sanatı olanı az. Aksana bir sürü işsiz insan. Çoğu ordu burda sürtüp durmuş, boğaz tokluğuna geçici işler bulmuşlar. İşportacılık, hamallık, tombalacılık yapmışlar. İnşaatlarda çalışmışlar.»

«Bugün de şehre bir sürü insan göçüyor, be abi. Bizim köyden askerliğini yapan kuş arkadaş kabasının elini öpüp izin istedi, şehre göçtü. Hemen hepsinin derdi aynı. Çok kardeşe az toprak kalıyacağız. Bizim köy yerinde çok çocuk olur. Tarlada, bağda, bahçede, davarda kuşturacak adama ihtiyaç var. Analar bir taraftan doğurur, hastalık bir kısmını bir taraftan kırar geçirir. Çok çocuk olunca da bir kısmına köy yerinde olmak düşmüyor. Bizim gibi gur-

betçi olmak düşünüyor.» «Peki başka nedenlerle şehre göçen yok mu?» «Kendi gönlünce göçen az değil. Demin söyledim ya büyük şehrin imkanlarını. Bir sürü insan da daha insanca yaşayabilmek için göçüyor. Bizim köy yerindeki hayatımız insan hayatı değil ki. Adam tarlasını satıyor, üç-beş parça eşyasını sırtına vuruyor, karıyı, çocukları ardına takıp düşüyor yola. Tabii bir süre işsiz güçsüz dolaşıyor. Geçici işlerle idare ediyor. Bir süre sonra elinde para da tükenip gidiyor.»

«Peki Mahmut, bu adamlar köyde kalıp para yapamazlar mı?»

«Büyük toprağın varsa yaparsın, ama abi, küçük topraklılara artık hayat yok. Gübre ateş pahası. O da bulabilirsen. Bankalar kredileri tefecilere verir. Sen gidersin ateş pahasına tefeciden borç alırsın. Tarım ilacı karaborsada. Yani kazandığının zevki yok, malını daha tarlada iken tüccara çoğu zaman düşük fiyatla satmak zorunda kalıyorsun. Elinde avucunda ne varsa ya tefecilere kaptırıyorsun, ya tüccarlara. Yani bir yıl tüm ailecek çırpınıp didinıyorsun, eline geçen para benim şehir yerinde tek başına üç-beş ayda kazanacağım para kadar değil. İnsanın doğduğu yer değil, doyduğu yer vatanıdır derler. O zaman da yükleniyorsun dengi. Ver elini İstanbul. Ama çoğu buralarda da işsizlikten sürünüyor.»

«Her yıl binlerce insan daha iyi bir hayat umuduyla köylerini terkediyor, şehre göçüyor. Sen de gecekonduda oturuyorsun. Bilirsin. Gecekonduda ya köyden gelen oturur, ya işçi. Hepsinde işsizlik korkusu vardır. Yani işi olanın da içi rahat değildir. Bir bakarsın kârı düştü diye patron işyerini kapar. Bir bakarsın sendikalaşma nedeniyle topluca adam atar. Adamlar ya işsizdir anlayacağın, ya da işsizlik korkusu içindedir.»

«Peki abi, başbakanlar bu işsizlik derdimiz için neden bir şey yapmıyor?»

«Onlar patronların, toprak ağalarının derdlerine derman bulmaya çalışır. Senin benim gibi işçinin, köylünün değil ki.»

«Ama bu kadar insan nasıl iş bulacak?»

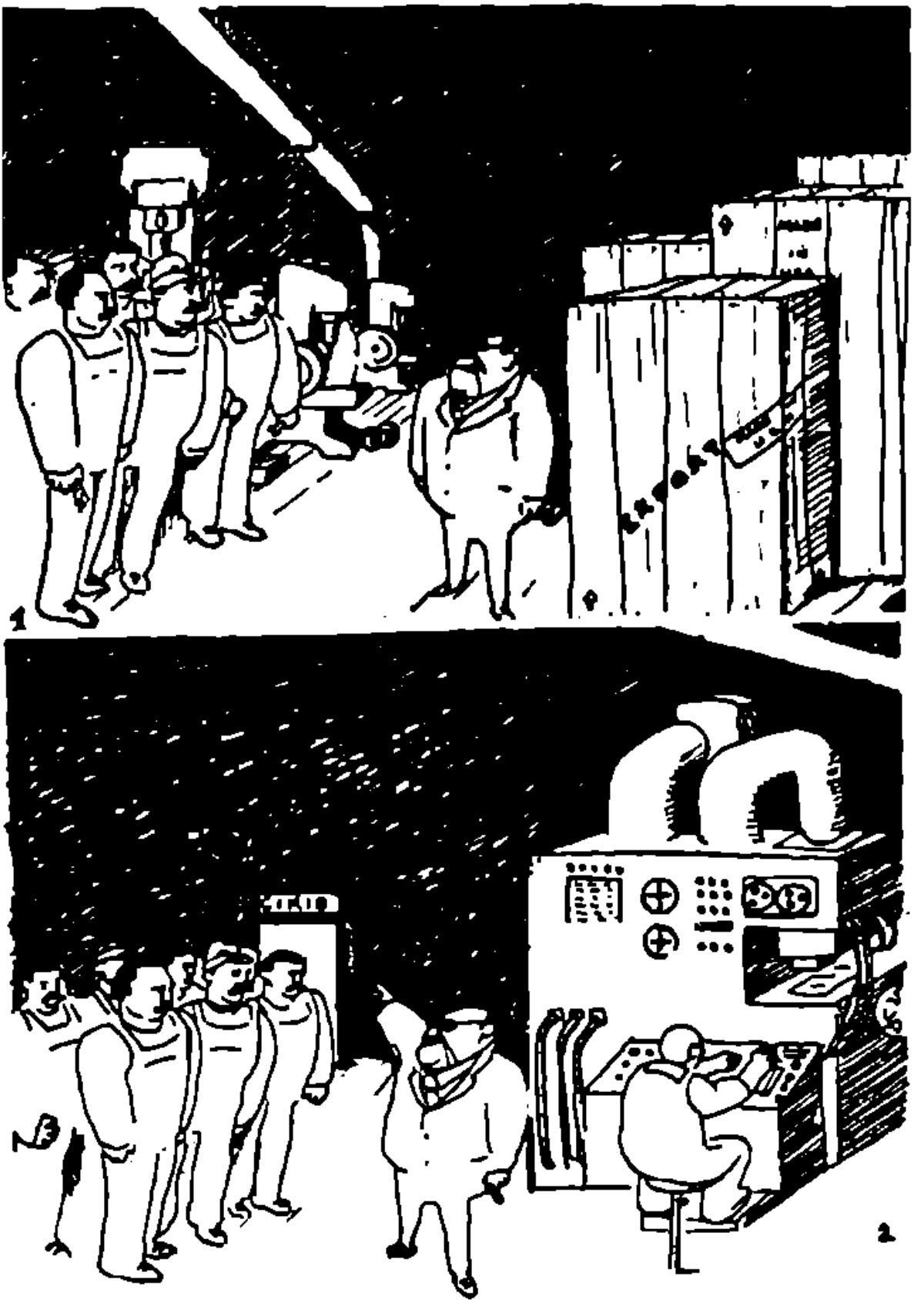
«Bu kadar insanın iş bulabilmesi sömürücülerin üretildiği bu düzende mümkün değildir. Bunun nedenini başbakanların inisiyatiflerinde ya da sadece patronların yeni yeni fabrikalar açmamasında aramamalıyız. Biz işçi olduğumuza göre karşımıza çıkan sorunlara işçi sınıfının dünya görüşünün ışığında bakmalıyız. Anlıyacağın sorunu sınıfsal açıdan incelemeli ve işsizliğinde nedenlerini buna göre değerlendirmeliyiz.»

«Abi, pek anlıyamadım biraz daha açıklasana şu işi.»

«Tamam, bak şimdi, önce şu soruya cevap verelim. Nasıl bir dünyada ve düzende yaşıyoruz? Ülkemiz emperyalizme bağımlı kapitalist bir ülkedir. Burada önemli olan nokta ülkemizin emperyalizme bağımlı olması kadar kapitalist bir ülke olmasıdır da. Yani, fabrikaların, makinaların, aletlerin sahibi patronlar, parababaları. Bizde, yani işçilerde onlara işgücümüzü satıp, çoluğumuzu çocuğumuzu geçindirmeye çalışıyoruz. Bizim gibi çalışmak isteyipte iş bulamayan, kahve köşelerinde, duvar diplerin de iş bekliyen yüzbinlerce, milyonlarca işsiz var. Herhangi bir gazeteyi aç, bak, muhakkak işsizlikle ilgili bir haber görürsün. Yalnız bizden değil, Amerika'dan, Almanya'dan işsizlikle ilgili bir sürü haber.»

«Gerçekten yahu! Geçende duydum bizim köyden Almanya'ya giden bir sürü insan geri dönüyormuş.»

«Yani, anlıyacağın bütün kapitalist ülkelerde aynı sorun var. Başka bir deyişle, işsizliğin ana nedeni kapitalizm

YENİ MAKİNALAR ÜRETİP, PATRONLARIN SERVETLERİNE SERVET KATTIKÇA GİDEREK DAHA ÇOĞUMUZ İŞSİZ KALIYOR, SEFALETİMİZ ARTIYOR

Kapitalistler, işsiz yığınları çalışanlara karşı bir tehdit unsuru olarak kullanır. İşçiler ücret artışı isteklerinde kapitalistler bemen binlerce, yüzbinlerce işsizin varlığından söz etmeye başlarlar. Ekonomik taleplerine karşı çalışanları hep işsizlikle tehdit ederler. Yani işsizliğin sürekli varlığı kapitalistin elinde önemli bir silahtır. İşte bu yüzden kapitalist ülkelerde nüfusun belli bir kesimi sürekli olarak işsiz tutulur. Biz buna işsizler ordusu diyoruz.»

«Peki kapitalizm geliştikçe, fabrikalar arttıkça bu işsizlerin sayısı azalmazmı?»

«Burada şunu hiç unutmamak gerekir. Kapitalistler kârlarını arttırmak için, üretimde giderek daha fazla makina kullanmaya başlarlar. Yani kapitalizm geliştikçe üretimde kullanılan makinaların ve diğer teçhizat hacminde, işgücü miktarına göre bir artış ortaya çıkar. Bu da işsizler ordusuna yeni işsizler eklenmesine yol açar. Bu yüzden kapitalizmi varoldukça açılan yeni fabrikalar ve işyerleri işsizlik sorununu hiç bir zaman kökten halledemez. Olsa, olsa işsizler ordusu biraz küçülür. Aslında açılan fabrikaların niteliğide önemli bir konu. Montaj fabrikalarının çoğalmasıyla, işsizlik ortadan kalkmaz.»

«Abi be, geçende kahvede Halil Usta anlatmıştı. Çalıştığı fabrikanın patronu otomatik tezgahlar, kalıpların makinaları getirmiş ve birçok işçiye yol vermiş. Bu da patronların daha fazla kâr etmek için yeni makinalar getirip, işçiye yol verdiğini açıklıyor değilmi?»

«Haklısın Mahmut, bizler ister Amerika'da, ister Japonya'da olalım yeni makinalar, aletler üretip patronların servetlerine servet kattıkça giderek daha çoğumuz işsiz kalıyor, sefaletimiz artıyor. Kapitalizmin geliştiği ilk dönemlerde, kapitalist işletmeler rekabet yoluyla küçük esnaf ve zanaatkarları işlerinden ederler. Aynı malları daha

BİZ DAHA FAZLA ÜCRET İSTEDİKMİ, PATRONLAR KARŞIMIZA DİKİLİR VE DIŞARDA İŞ BEKLİYEN İNSANLARI GÖSTERİRLER

ucuza mal edip yeni geliştirdikleri makinalarla esnafı, zanaatçıları iflasa sürüklerler. Bu insanlarda artık sadece patron yanında işçi olarak çalışmak kalır, tabii iş bulabilirse. Kapitalizm geliştikçe, yani sermaye daha az insanın elinde birikip, yoğunlaştıkça geniş emekçi kitlelerinin sefaletleri daha da artar. Daha fazla kâr yarışında önde gidən patronlar geride kalanları yutarlar. Bu kapitalizmin değişmez kuralıdır. İflas eden işyerlerinde çalışan işçilerin birçoğu iş bulamayıp işsizler ordusu saflarına katılırlar. Bu işsizler ordusunun varlığı ve büyüklüğü bizim ücretlerimizide etkiler. Biz daha fazla ücret istediğimiz, patronlar karşımıza dikilir ve dışarda iş bekliyen insanları gösterirler. Bu insanlar işsizliğin yarattığı çaresizlik içinde, bizim o andaki ücretlerimizle çalışmaya razıdırlar. Patronlarda bunu bildiklerinden bizi atıp onları işe almakla tehdit ederler bizi.»

«Anladığım kadarıyla, daha az sayıda insan daha fazla servet sahibi oldukça, yani patronlar aç kurt misali birbirlerini yiyip, bazıları sömürüp bazılarında cavlağı çektikçe bizim durumumuz daha da kötüleşiyor. Biz bir taraftan yeni makinalar yaparken öte yandan da kendi sefaletimizi arttırıyoruz.»

«Doğru anlamışsın. Sermaye daha az elde toplandıkça ve üretim yoğunlaştıkça yani daha fazla işçi bir arada çalışıp, işbölümü arttıkça işsizlik sorunu daha da çapraşıklaşıyor. Bugün Amerika, Almanya gibi ülkelerde bir avuç paraaabası yani tekelci kapitalist yemek yağından petrolüne, arabasından uçağına, iğnesinden tornasına kadar bütün üretimi kontrol ediyor. Daha az işçi çalıştırıp, daha fazla kâr ediyor. Bizim gibi geri bırakılmış ülkelerin patronlarında bunların kucağında büyümüş. Bizde de sermayenin ve dolayısıyla üretimin büyük bir bölümünü bir

avuç tekelci kapitalist kontrol ediyor. Emperyalistlerle işbirliği sayesinde gelişip, palazlanan tekelci sermaye, ağababaları emperyalistlerin çıkarlarına hizmet etmekten geri kalmıyorlar. Onların istedikleri fabrikaları kuruyorlar. Kurulan fabrikalar ülkenin ihtiyaçlarını karşılayacak sayıda ve nitelikte değil. Var olan fabrikalar yedek parçasından hammaddesine kadar emperyalistlere bağlı. Bu malları değerinin çok üstünde fiyatlarla satmalarda, almak mecburiyetindesin. Bir süre sonra diyelim sana o mal yapacak makinaları satmaya razı oluyorlar. Niçin? Bir sürü nedeni var ama bir tanesi konumuzla ilgili. Bizim gibi ülkelerde işçiler daha az parayla çalışıyorlar yani işgücünün fiyatı emperyalist ülkelere göre daha düşük. Milyonlarca işsiz çok düşük ücretle çalışmaya razı. Daha işçilerin çoğu sendikadan, birlik olup mücadele etmekten bihaber. Kaderlerine boyun eğmiş oturuyorlar. Amerika, Almanya gibi emperyalist ülkelerde işçi sınıfının mücadele tarihi daha eski, ücretler daha yüksek. O ülkelerin patronları daha çok kâr etmek için bizim gibi ülkelerde tekelci patronlarla ortak yatırımlara girişiyorlar. Fakat bütün bunlara rağmen işsizlik sorunu bir türlü çözümlenemiyor, ne bizde ne de gelişmiş kapitalist ülkelerde. Çünkü işsizlik en çok kapitalistlerin işine yarıyor. Burada unutulmaması gereken nokta, bizim gibi geri bırakılmış ülkelerde işsizliğin çok daha yoğun olduğu gerçeği. Bunun da nedeni, sanayinin ancak emperyalizmin izin verdiği ölçüde ve nitelik gelişmesidir.»

«Ne kadar çürütmüş bir düzen bu böyle. Bazı lüksların refahı ancak çok sayıda başka insanın sefaleti ile mümkün. Eskiden bu konuyu hiç düşünmemiştim. Tam tersini zannediyordum. Vehbi Koç, Sabancı, Eczacıbaşı, Sapmazlar veya yabancı ülkelerin patronları ülkemizde fabrika

açtı mı işsizlik azalacak diye sevinlyordum. Büyük patronların, tekelci kapitalistlerin binlerce insana iş sağladığını sanıyordum.»

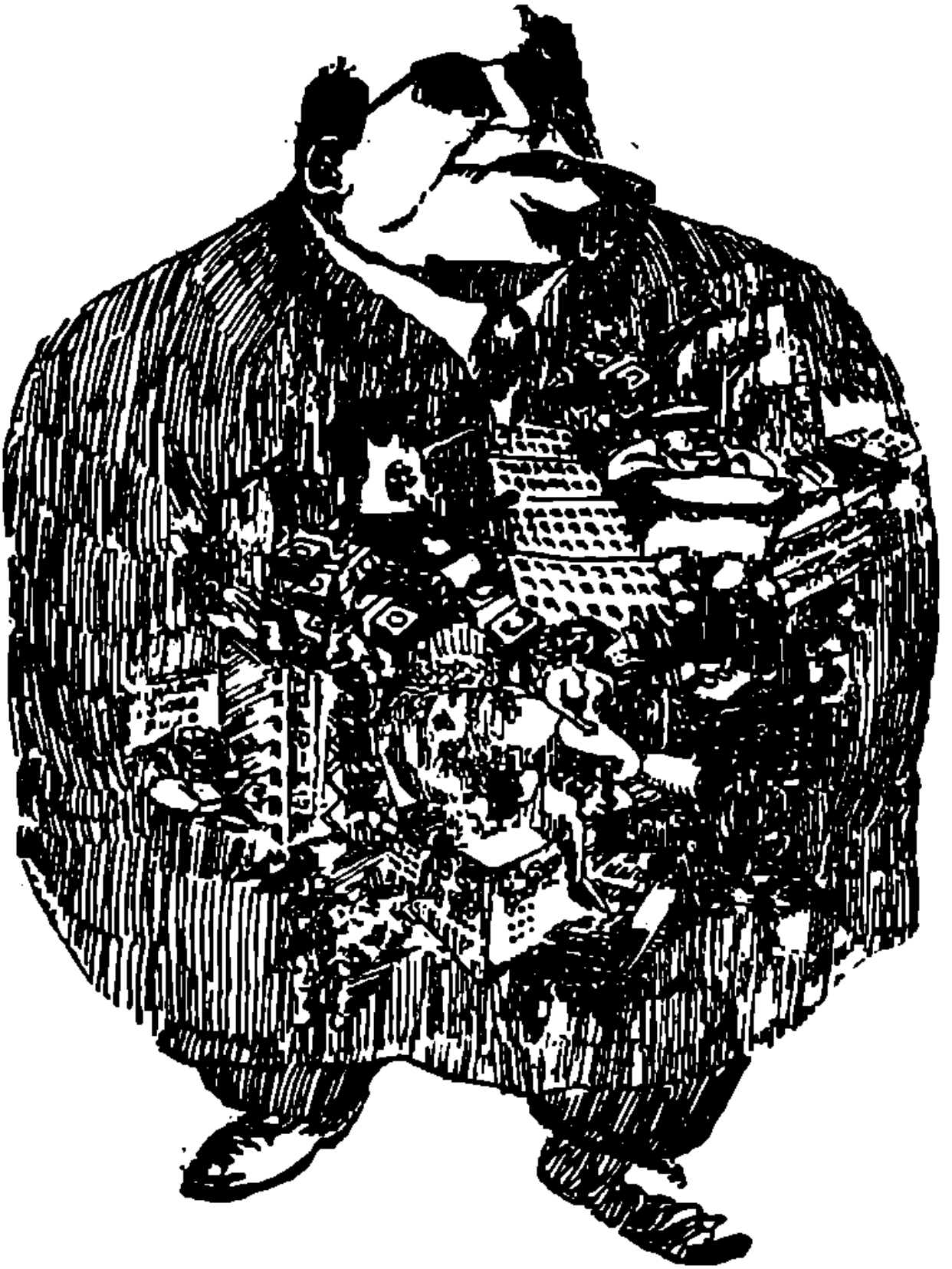
«Meselelere bakarken daima karşıtını yani, meselenin başka durumlarda nasıl olabileceğini düşün. Tamam. Adamlar fabrika açıyorlar ama bu sayede açtıklarından çok daha fazlasının açılmasını engelliyorlar. Emperyalistleri düşün. Açtıkları bir kaç fabrikadan kazandıkları paraları da kendi ülkelerine geri götürme hakkına sahipler. Böylece halkımızı soyarak kazandıkları milyonlarla çekip gidiyorlar. Bizim yerli tekelci patronlar ne yapıyor? Bir kısmı yarın bir gün halkımızın iktidara geleceğinden korktuğu için paralarını ülke dışında, İsviçre bankalarında depolıyor. Yahut kazancının bir kısmını lüks arabalar, milyonluk düğünler için, harcıyor.»

«Bizim oralardaki ağalarda bol bol para var. Onlar niçin fabrika kurmuyorlar?»

«Bu düzende servet sahibi olan parasını ne için kullanır?»

«En fazla para nerede kazanırsa orada kullanılır.»

«Biliyorsun, bizim gibi geri bırakılmış ülkelerde, paranı altına yatırırsan, toprak veya bina alırsan, mal istif edersen, köylüye çok yüksek faizlerle para verirsen çok daha fazla para kazanırsın. Hem de hiç iflas tehlikesi olmadan. Sonra başına sendikalaşacağım, hakkımı arayacağım diyen işçi de çıkmaz. Sen sağ, ben selamet anlayacağın. Toprak ağalarının, toptancı tüccarların, tefecilerin elinde çok para var. Ama onlar birer parazit. Çok daha kârlı olduğu için paralarını demin sözünü ettiğimiz işlerde kullanıyorlar. Zaten onlar da tüm yerli sömürücü sınıflar gibi emperyalistlerle çıkar birliği içinde, sürekli bir işe para yatıracaklarına yani fabrika açacaklarına, benzin is-

İŞSİZLİĞİN NEDENİ SÖMÜRÜCÜ HAKİM İTTİFAKTIR

tasyonu açmayı veya otomobil yedek parçacılığı yapmayı tercih ediyorlar. Düşünsene iktidarda emekçiler olsa emperyalistler az bir yatırımla bu ülkenin halkının milyonlarını dışarı göndürebilir mi? Tekelci kapitalistler işçi sınıfının ve halkın sırtından kazandıkları milyonları meyve suyu fabrikalarına yatırabilir veya bar vurup harman savurabilirler mi? Toprak ağaları, toptancı tüccarlar, tefeciler ellerindeki parayı halkı soymakta kullanabilirler mi?»

«Doğru esasında dediklerin gibi. Sermaye olmadan hiç bir şey olmaz. Sermaye de bu adamların elinde olunca, bizim gibilerin eli kolu bağlanıyor.»

«O zaman bir soru sana. İşsizliği önleyebilecek şekilde yaygın ve sağlıklı bir sanayileşme için ne gerekli?»

«Anlattıklarına göre hem emperyalistler, hem yerli tekelci kapitalistler, hem de tefeci-toprak ağası ve toptancı tüccarların menfaatleri yaygın ve sağlıklı bir sanayileşmeye karşı. Ama işsizlikte biz emekçilerin en büyük derdi. İşsizliğin ortadan kalkması için yaygın ve sağlıklı bir sanayileşme gerek. Yaygın ve sağlıklı bir sanayileşme için ise önce emekçi sınıfların iktidara gelmesi şart. Yani ilk bakışta ilginiz gibi görünüyor ama, emekçiler iktidara gelmeden işsizliğe bir çözüm olamaz.»

«Doğru dedin. Bir tarafta sömürücü hakim ittifak var. Pahalılığın ve işsizliğin gerçek nedeni bunlar. Karşılarında tüm emekçiler işsizlik ve pahalılıktan şikayetçi. Yani işçi sınıfı, topraksız ve az topraklı yoksul köylülük, köylerde toprağı kendi geçimine ancak yeten küçük üreticiler, küçük esnaf, zanaatkar ve küçük memurlar. Bugün emekçiler iktidarda değil. Bilirsin hangi sınıflar ittifakı iktidardaysa onların borusu öter. O zaman da senin dediğine geliyoruz. Emekçilerin iktidarı kurulmadan işsizlik ve pahalılık dertlerine bir çözüm bulunamaz.»

«O zaman da tüm emekçilere gerçek kurtuluşun nerede olduğunu anlatmak gerekiyor. Çoğu anlayamıyor. çünkü. Ufaktan beri sömürücüler beynimizi yıkayıp duruyor. Bir derdimiz oldu mu, o derdin gerçek sorumlularına hesap soracağımıza birbirimizi yiyoruz.»

«Haklısın. Zaten adamların devrimciler üzerindeki baskısının sebebi de bu. Haklı olduğumuzu onlar da biliyorlar. Gerçekleri açıklamamızı engellemeye çalışıyorlar. Gel şimdi işsizlik derdine daha yakından bakalım. Türkiye'de kaç milyon işçi var, biliyor musun?»

«Bizim köydeki öğretmenin bir zamanlar anlattığına göre beş milyon civarında.»

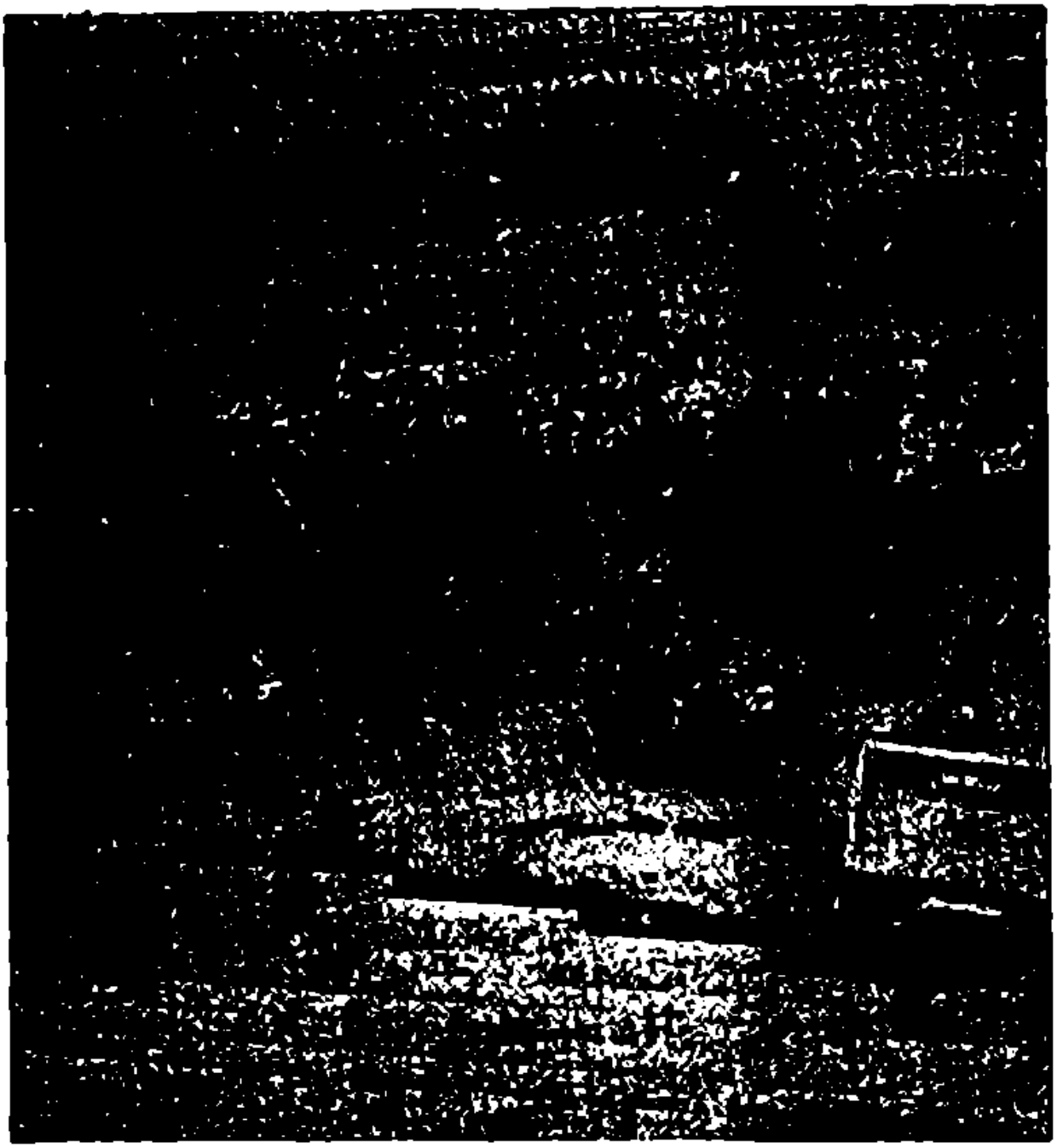
«Doğru demiş. Peki kaç milyon işsiz var ?»

«Onu bilmiyorum. Ama herhalde bir kaç yüz bin olsa gerek.»

«Dahc yukarılara çık. Devletin resmi kuruluşlarının yaptığı açıklamalara göre işsiz sayısı iki milyonun üstünde. Ötesini var sen düşün.»

«Ama ülke be. Peki bu kadar insan nasıl yaşıyor yahu?»

«Sen şehre geldiğinde ne yapıyordun? Onlar da öyle yapıyorlar. Tabii buna yaşamak denirse. Sokaklara bakaaana. Tombalacıdan, sakız, sigara satandan geçilmiyor. Günde ne kadar kazanır ki bu adamlar. Ya da amele pazarlarına bak. Her köşebaşında kırk-elli kişi sabahın köründe kendilerini bir kaç günlüğüne kiralayacak adam bekler. Ya hamallara ne demeli? Güvendikleri hiç bir şey yok. Sen şimdi hiç olmazsa iş kanunundan yararlanıyorsun. Bir hafta çalıştınsa ücretli hafta sonu tatilin var. O adamların hiç birinin böyle bir hakkı yok. Bugün çalıştın, bugün yersin. Yarın çalışamadın mı açsın. Yanlış anlama amn. Senin haklarının yeterli olduğunu söylemiyorum. Tek söy-

İŞSİZLERİN SAYISI HIZLA ARTIYOR. SOKAKLAR, TOMBALACIDAN, SAKIZ, SİGARA SATANDAN GEÇİLMİYOR

ledliğim bu insanların işçilerden de daha kötü şartlar altında yaşamak zorunda olduklarını.

«Doğru dedin be abi. Ben de az mı çektim o köşebaşlarında. Geceleri han odasında kalacak param çıkmadı mı apartman girişlerinde, inşaatlarda az mı geceledim. Hayat değil onlarınki.»

«Senin mücadele edebileceğin bir patronun var. Yani fabrikadaki tüm arkadaşlar birlik olup patrona karşı mücadele etsek mi bazı haklar sağlarız. Peki bu adamlar kime karşı mücadele edecek. Daha doğrusu doğrudan doğruya düzene mücadele etmekten başka kurtuluş çareleri yok. Onu sağlayabilmeleri de o kadar kolay olmuyor. Zaman da birbirlerini yiyip duruyorlar. Ufacık bir iş için birbirlerini kırıyorlar.»

«İğrenç bir düzen bu,» dedi Mahmut, «emekçi patronla bir türlü birlik sağlanmaz. Herkes önce kendini, sonra hemşehrisini kollar. Ama bütün pörçüklüklerine.»

«Burjuvalar yalnız bu sözünü ettiklerimiz değil,» dedi Hakkı. «Binlerce işportacıyı düşün. Sabahın köründe kalkıp üç beş parça eşyanı tezgaha doldurup yollara düşeceksin. Yarınından emin değilsin. Hastalansan evin başına ağ kalır. Bu adamlardan çoğu fabrikada bir iş bulsa girecek, ama iş nerede.»

Abi işsizlik bizim oralarda da büyük dert. Bilirsin kaçakçılık derdini. Her gün üç beş kaçakçı jandarmayla mücadeleye girişir. Bir kaçı vurulur. Ne yapsın zavallı. Eli mahkum. İş bulamayınca yapacak bu pis işi. Zaten yaptığı kendisine de yaramaz ki. Esas kaçakçı ağaları evlerinde silahlı muhafızlarıyla yan gelip yatıyordur. Olan garibanlara olur. Emekçi halkın iktidarı kurulsa, fabrikalar açılsa böyle kimse kaçakçılık yapmaz.»

«Esasında Türkiye'de asıl işsiz sayısı iki milyonun da

üstünde ve her geçen gün bu sayı biraz daha artıyor. Bir de gizli işsizlik var. Diyelim yılda iki-üç ay çalışıyorsun. Daha sonra iş yoğunluğundan kahve köşelerinde gün-kılıyorsun. Sonrabar işin var. Yani tarlanda başakların boy atıyor. Ama sen hasada kadar boş gezenin boş kalfasısın. Yani yüzündeyse yoksul köylü yılın büyük kısmını işsiz durumda. Şimdi şunu düşün. Diyelim yoksul köylü bir araya geldi. Karasabanın yerine traktörle, pullukla, mibzerle, biçer-döverler tarım yaptı. Emekten ne kadar tasarruf olur. Bir taraftan tasarruf edilen o emekle, diğer taraftan da ölü mevsimde boşa geçen zamanla emekçi halkın iktidarı neler yapmaz.»

«Ama abi o zaman işsizlik daha da artmaz mı?»

«Kapitalist düzende artar. Tarlalara, çiftçilere makinalar girdikçe eskiden o makinaların işini yapan bir sürü topraksız köylü işsiz kalır. Aynı şekilde kapitalizm geliştikçe tefeciye, ağaya borcunu ödeyemiyen ve bu yüzden mülkünü, toprağını kaybeden binlerce küçük toprak sahibi köylü iş bulabilmek için şehirlere göç eder. Benim biraz evvel sözünü ettiğim, üretim araçlarının yani traktörün mibzerin, biçer döverin mülkiyetine köylülerin toplu halde sahip oldukları bir düzen için geçerli. Deli akan bir dere düşün. Eğer suyunu kontrol altına alamazsan her yıl sel basar. Başının belasıdır yani. Ama bir de bir baraj yaptığını düşün. Öncesinin sana zarar veren deli dere şimdi uslanmış, yola gelmiş, dostun olmuştur. Suyun delilliği baraj sayesinde elektrik enerjisine dönüştür. Eskiden sel olup tarlaları mahveden sular şimdi her mevsim tarlalara hayat veren kaynak olur. Aynı bunun gibi kapitalist toplumda, üretim araçlarının patronların sahip olduğu toplumda başbelası olan insangücü fazlası emekçilerin iktidarda olduğu bir toplumda hayat kaynağıdır. Yaratıcıdır. Öyle bir

toplumda her şey insan içindir. Bu toplumda olduğu gibi kâr için değil. O zaman ne açık işsizlik, ne de gizli işsizlik diye bir mesele kalır. Kapitalizmin onulmaz yarası olan işsizlik kaybolur gider.»

«Yani yeni yeni makinaların kullanılması, üretim araçlarına patronların sahip olduğu düzenlerde işsizliğe yol açar. Ama üretim araçlarına emekçilerin devletinin sahip olduğu düzende bu sayede bir çok yeni iş daha yapılır. Bir sürü eksiğimiz kapanır.»

«Konuyu iyi kavramışsın. Peki o zaman söyle bakalım. Doğum kontrolu sayesinde nüfus artışını azaltmak işsizliği önler mi?»

«Anladığım kadarıyla bu iş kanayan olmuş yaranın sızısını unutmak için aspirin almaya benziyor. Yani hastalığın kökünden kazımak yerine sonuçlarıyla, sızılarıyla uğraşıyorsun. Veya çürüyen dişi çekürmek yerine sürekli ağrı kesici ilaç almak da öyle. Doğum kontrolu filan işsizlik derdine derman olmaz herhalde.»

«Doğru anlattın. Bu oyunu tezgahlayanlar da emperyalistler ve onların yerli ortakları zaten. Doğum kontrolu kendi başına, fazla çocuk istemeyenler için iyi bir şey olabilir. Ama dediğin gibi işsizlik derdimize bir derman olmaz.»

«Peki Hakkı Abi, Almanya'ya işçi gönderilmesi bir çözüm olabilir mi? Yani bizim işsizlerimizin bir kısmı yabancı ülkelerde çalışmaya gidince buradaki işsiz sayısı azalmıyor mu?»

«Yurt dışına gitmek için kaç kişi müracaat etmiş?»

«Bilmiyorum».

«Geçenlerde bir gazetenin yazdığına göre gitmek için şimdiye kadar başvuranların sayısı iki buçuk milyonun üstünde. Aklıma ne geliyor biliyor musun? Çalışabilecek yaş-

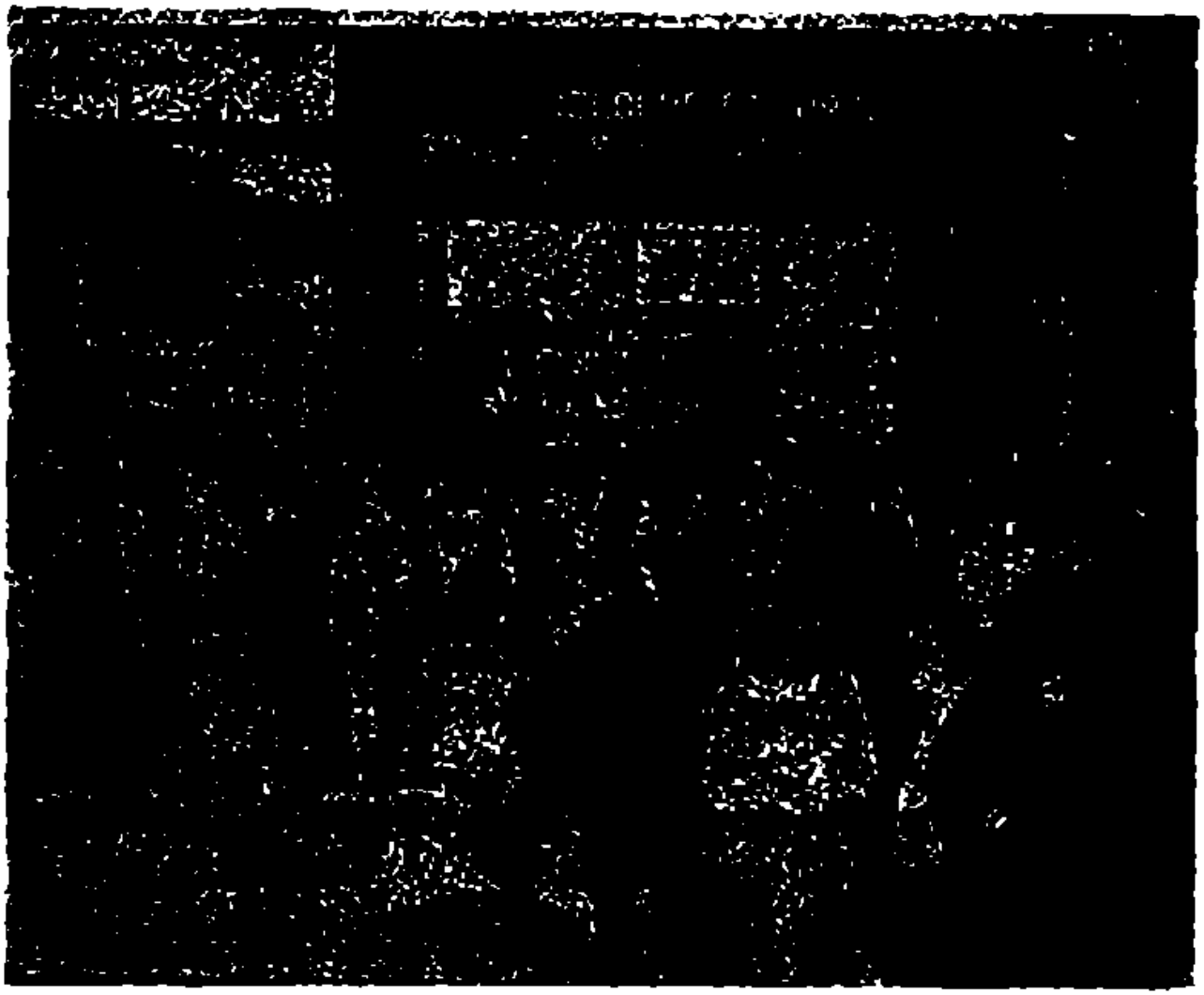
taki insanlarımızın sayısı 14-15 milyon. Bunun bu kadarı gitmek için baş vurmuş. Sınırları açsan daha binlerce ne kadarı kaçar gider. Bu durumda sen kalk Türkistan'daki Ortaasya'daki, İran'daki Türklerin davasına düş, büyük Türkiye yaratacağım diye patron sınıfının köpekliğini yap.»

«O adamları bırak be abi. Eskiden sınıf mücadelesi bu kadar gelişmemişken kanan vardı. Ama bugün iyice açık oldular. Şimdi yabancı ülkelerde kaç işçimiz çalışıyor?»

«Aşağı yukarı 700 bin. Demin sen söylemiştin, emperyalist ülkelerde işsizlik artıyormuş. Oralarda işsizlik artınca önce yabancı işçilere yol verirler. Geldikleri yerlere geri gönderirler. Bu aralar emperyalist ülkelerde 60 binden fazla Türk işçisi işsiz durumdaymış. Bu durumda her an yüzbinlerce Türk işçisinin emperyalist ülkelerde işten çıkarılıp Türkiye'ye gelme ihtimali var. Bu insanları da işsiz sayımıza eklersen nerdeyse üç milyona varıyorsun.»

«Tabii abi, işsizlik kapitalizmin ve özellikle de tekelci kapitalizmin hastalığı. Hani insan nasıl yaşlanınca bazı hastalıklara yakalanır da ancak ölünce kurtulur, işte işsizlik ve pahalılık da kapitalizmin şeker ve kalp hastalıkları. Kapitalizm ölmeden bu hastalıklardan kurtulamaz. Emekçilerin iktidarda olduğu, fabrikalara ve topraklara emekçilerin sahip olduğu ülkelerde ne işsizlik diye bir dert var, ne de pahalılık. Yalnız anlıyamadığım bir şey var. Kapitalist Avrupa ülkeleri bir taraftan işsizlik derdiyle karşı karşıyayken niçin bizden işçi alıyordu?» İşsizlikten kim şikayetçi? İşçiler mi, patronlar mı?» «İşçiler tabii. Patron nıye şikayetçi olsun ki. Tam tersine daha ucuza çalışacak işçi bulabiliyorum diye sevinir bile»

«İyi dedin. O zaman kendi sorunun cevabını kendin

EMPERYALİSTLER UCUZ OLDUĞUNDAN GERİ BIRAKTIRILMIŞ ÜLKELERDEN İŞGÜCÜ İTHAL EDİYORLAR

vermiş oluyorsun. Avrupalı patronlar Türkiyeli Yunanistanlı, İtalyalı, Cezayirli işçileri daha ucuza çalıştırabiliyorlar. Ayrıca bizim işçiler, gittikleri ülkelerin işçilerinin çalışmak istemedikleri işlerde de çalışıyorlar. Yani bir Alman işçisinin girmediği maden ocağına bizim işçi giriyor.»

«Emperyalist ülkelerdeki işsizlik sorunu da bizde olduğu gibi büyük mü?»

«Bizimki kadar değil. Çünkü emperyalist ülkeler sanayileşmiş. Yani bir çok işçi için çalışma alanı var. Diğer taraftan bizim gibi azgelişmiş ülkelerin halklarını sömürerek, savaş sanayiinde, uzay araçları sanayiinde, çok sayıda insan çalıştırabiliyorlar. Ayrıca işsizliği azgelişmiş ülkelere ihraç ediyorlar.»

«Ne demek istiyorsun yani. İşsizlik de mal gibi ihraç edilebilir mi?»

«Tabii ya. Bir kez ülkende yabancı işçi çalıştırır, işsizlik artınca da önce bu işçileri işten çıkarıp ülkelerine geri göndererken işsizlik ihraç etmiş olursun.»

«Doğru ya. Adamlar mal ihraç eder gibi dert ihraç ediyorlar. Peki işsizlik daima var mıydı?»

«Fabrikalara patronların sahip olduğu, ekonominin merkezi bir planla düzenlenmediği ülkelerde daima işsizlik vardır. Deminde anlattığım gibi geçen yüzyılın sonlarına kadar, yani kapitalizm emperyalizm (tekelci kapitalizm) aşamasına girmeden öncede bir yedek işsizler ordusu varmış. Patronlar çalıştırdıkları işçileri sürekli olarak işten çıkarmakla, işsiz bırakmakla tehdit edermiş. Böylece ücretlerin yükselmesini önlermiş. Bak aklıma gelmişken sorayım. Türkiye'de patronlar hiç bir sebep göstermeden adam çıkarabilirler mi?»

«Tabii. Geçenlerde amcamların fabrikadan 36 işçisine birden çıkış verilmiş.»

«İşçiler ne yapmışlar bu durum karşısında?»

«Ne yapmışlar? Bir kısmı direnelim demiş. Bir kısmı kanunlara karşı gelmeyelim demiş. Yani patron tamamiyle kanunlara uygun olarak çıkış vermiş.»

«Bak bu durum kanunların kime yonttuğunu da gösteriyor. Neyse, biz yine eski konumuza dönelim. Yalnız unutma. İşten istendiği zaman adam atma hürriyeti patronlar düzeninin temel direklerinden biridir. Geçen yüzyıldaki işsizler ordusu patron sınıfının çok işine yarıyormuş. Sanayi buhrana girince, yani patronların kârları azalınca işten adam çıkartmalar artarmış. Böylece yedek işsizler ordusu büyürmüş. Ama kârlar yeniden yükselip patron sınıfı (burjuvazi) için refah başladı mı yeni işçiler alınır, yedek işsizler ordusu küçülürmüş. Aslında durum bugünde pek farklı değil. Belkide tek bir fark var o da şu. Kapitalizm o zamanlar gençlik dönemini yaşıyormuş. İşsizlik çok büyük bir dert değilmiş. Genç adam gripten nasıl fazla etkilenmezse, genç kapitalizm (tekel öncesi kapitalizm) de aynı şekilde işsizlikten fazla etkilenmezmiş. Ama bugün kapitalizm artık hasta yatağında. Komada. Kolay kolay da kendine geleceği yok. Yani her geçen gün iflaslar artıyor. Kârlar azalıyor. Patronlar bir taraftan birbirlerini yiyorlar, diğer taraftan işçi sınıfı ve diğer emekçiler üzerindeki sömürülerini artırmak istiyorlar. İşsizlik artıyor. Hem de ne artış. Aynı doksanlık ihtiyarın gripten zarar görmesi gibi bir şey oluyor. İşsizlik ve pahalılık tüm emekçileri düzene karşı harekete geçiriyor. Yani sürekli bir bunalım söz konusu. Adamlar bu durumda da devrimciler, işçi sınıfı ve diğer emekçiler üzerindeki baskılarını gün geçtikçe artırıyorlar.»

«O zaman da kendi mezarlarını derinleştiriyorlar, değil mi?» diye Mahmut söze karıştı.

«Tabii,» dedi Hakkı, «iyi söylemiş. Ecdat gelen it cami duvarına işermiş. Kapitalizm de bunalduğça işçi sınıfı ve diğer emekçiler üzerindeki baskısını artırıyor. Böyle yapınca da daha çok bunalıyor ve bunalacak. Biz bunalmacağını bekleyeceğiz.»

«Bu anlattıklarına göre emperyalist ülkelere işçi göndermek işsizlik sorununa bir çözüm getirmiyor.»

«Bak bir noktayı unuttuk. Emperyalistler işçi alacakları zaman burada büro açıyorlar, uzmanlar gönderiyorlar. İşçilerimizin en vasıflı ve en sağlıklarını mal seçer gibi seçip götürüyorlar. Gidenlerin çoğu burada iş sahibi. Bu insanlar buradaki işlerini bırakıyor. Bir çok durumda da dışarı gidemeyen işsiz adamı giden iş sahibi adamın yerine koyamıyorsun. Diyelim bir öğretmen çalışmak için Almanya'ya gitti. Sen şimdi nasıl bir tornacıyı öğretmenin işine alırsın. Gerçi alabilirsin, ama o zaman öğretmen değil tornacılara yetiştirirsin. Zaten bu gidişle iş bulamayan lise mezunları da ellerine birer tornacı çantası alıp sokaklara düşecekler, ya neyse.»

«Sonumuz nereye varacak bakalım. Peki abi, bir sorum daha var. Bizim burada işsizlere bir tazminat filan ödenmiyor. Duyduğuma göre Avrupa'da, Amerika'da böyle bir şey varmış. Bu iş nasıl?»

«O ülkelerin işçi sınıflarının daha uzun bir mücadele geleneği var. Bir de emperyalistler tüm dünyayı sömürüyor. Her ikisi bir arada olunca işsiz kalan işçilere de tabiki kapitalistlerin devlet yaşamalarına yetmeyecek bir işsizlik tazminatı ödüyor. Ne ödürecek, ne onduracak bir para yani. Ama bizde o kadarı bile yok.»

«Hak verilmez alınır abi, Biz daha yeni uyanıyoruz uykudan. Ama uzun sürmez, çok şey değişecek.»

«Emperyalist ülkelerde yaygın olarak görülen bir şey

EMPERYALİST ÜLKELER İŞSİZLİK ARTTIMI, ÖNCE YABANCI İŞÇİLERE YOL VERİLİYOR. BÖYLECE İŞSİZLİK GERİ BIRAKTIRILMIŞ ÜLKELERE İHRAÇ EDİLİYOR

de ekonominin bunalımı derinleştikçe bir taraftan işçi çıkarırken, bir taraftan da kısa çalışma uygulamak. Diyelim bir fabrikanın işi iyi gitmiyor. Bu işçilerin bir kısmına çalışş verilliyor. Bir kısmı ise eskiden günde 8 saat çalışırken şimdi 4 saat çalıştırılıyor. Tabii ücretleri de 4 saat üzerinden hesaplanıyor. Çalışma süresinin kısaltılması da bununla ilgili. Emperyalist ülkelerde işçiler çalıştıkları saat için para alırlar. Yani bizdeki işçi bir haftada 48 saat çalışmışsa 56 saatlik ücret alır. Yani hafta sonu tatili ücretlidir. Emperyalist ülkelerde bu yok. Ayrıca diyelim 48 saatlik çalışma süresini biz burada 45'e indirdik. Bizim ücretimiz yine 48 saat çalışmışız gibi hesaplanır. Halbuki emperyalist ülkelerde çalışma süresi 45 saatse işçiye 45 saatlik ücreti ödenir. O zaman adamlar işsizliği azaltmak için ne yapıyor? İşçilerin çalışma saatlerini azaltma talebine olumlu cevap veriyor. Yani diyelim eskiden bir işi 100 kişi yaparken şimdi herbiri daha az süre çalışan ve daha az ücret alan 150 kişi yapıyor. Her iki durumda da patronun cebinden çıkan para aynı. Ama ikinci durumda resmen gözükken işçi sayısı daha az.»

«Bayağı iyi numaralar çeviriyor bu kapitalistler, be.»

«Adamlar iyi çalışıyor arkadaş. Yabana atmamak gerek.»

«Peki abi, madem bizde çalışma süresini kısaltık mı ücretimiz azalmıyor, çalışma süresini iyice kısaltsak, patronlar da aynı işi çıkarabilmek için yeni işçi almak zorunda kalsalar. İşsizlik azalmaz mı?»

«Aklına iyi geldi. Azalır elbet. Ama patronların da uyuduğunu sanma. Çalışma süresini kısaltmak o kadar kolay değil. Ama daha önemlisi fazla mesai yapmamak. Bir sürü arkadaş bir kaç kuruş fazla para almak için fazla mesaiye kalıyor. Kendilerini yıpratmasına, daha fazla sömürtü-

meselesi koy kenara. Yeni bir sürü işçinin işe alınmasını engelliyor. Kimse fazla maaşlara talmasa, patronlar yeni işçiler almak zorunda kalacaklar.»

«İğrenç bir düzen bu, abi. Tepemizde bir avuç zorba. Sömürü. Baskı. Ahlaksızlık. İşsizlik. Pahalılık. Nereye varacak bu işin sonu?»

«Üzme canını. Sular bulanmayınca durulmaz. Bizim mahallede eskiden bir bakkal vardı. Biz örgütlenirken, işyerine sendikayı getirirken bize kızardı. Sınıfların varlığını reddederdi. Bizim bölücü olduğumuzu söylerdi. Geçenlerde gördüm. İşsiz. Bütün mağazaların rekabeti ve pahalılık karşısında dayanamamış. Borçlular kapıya yığılmış. Bakkalı birine devretmiş. Aldığı para borçlarını ancak karşılamış. Üç-dört haftadır da işsizmiş. Dün gördüm. Söğüt sayıyor. Patronlara kızıyor.»

«Evet abi. Herkese, bütün emekçilere anlatmalıyız bu gerçekleri. Yerli ve yabancı patronların nasıl birlik olup bizi sömürdüklerini her yerde kahvede, evde, fabrikada, tarlada anlatmalıyız. Kendi yaptığımız makinalarla bizi işsizliğe, sefalete ittiklerini bir bir açıklamalıyız. Tek tek hareket edersek, işimizi kaybetmek korkusuyla yenileceğimizi, birlikte hareket edersek daha güçlü olacağımızı ve bu sömürüden, sefaletten tek kurtuluş yolunun emekçilerin iktidarının kurulmasında olduğunu anlatmalıyız.»

«Hakkın Mahmut. İşsizliğinde, pahalılığında, baskısında, sömürüsünde nedeni emperyalistler, onlarla bütünleşmiş yerli tekelci patronlar ve onlarla işbirliği halindeki tefeci-tüccarların, toprak ağalarının en büyükleri. Onların düzenine son vermedikçe bu sefaletten kurtulmamız imkanı yok. Bunun için emekçilerin birlik olmasından ve mücadele etmekten başka yol yok.»

.....Mahalleye yaklaştıklarında hafiften yağmur başlamış.

tı. İkisinde yakalarını tutturdular, kasketlerini yüzlerine doğru yıktılar. Öte de anayolun kenarında amelelər kümelenmiş, bekleşiyorlardı. İş bekliyorlardı.

Mahmut'larını sokağa geldiklerinde Hakkı, «Şimdilik, hoşçakalın. Akşama görüşürüz.» dedi. Mahmut, «Sağol ağa, söylediklerini kafama yazdım. Artık ne yapmak gerek, nasıl mücadele etmek gerek bunları öğrenmek, öğretmek için çalışacağım.» dedi ve yürüdü gitti.

2.50 TL.